

Heilbrigðiseftirlit
Vesturlands

ÁRSSKÝRSLA 2022

Ársskýrsla 2022

© Heilbrigðiseftirlit Vesturlands 2023

Ljósmynd á forsíðu: Hafnarfjall að hausti.

Ljósmyndir í skýrslunni eru teknar af starfsfólki heilbrigðiseftirlitsins.

Rafræn pdf-útgáfa á vef Heilbrigðiseftirlits Vesturlands, www.hev.is

EFNISYFIRLIT

STJÓRNSKIPAN OG HLUTVERK HEILBRIGÐISEFTIRLITS	3
Heilbrigðisnefnd Vesturlands	4
STARFSEMI	4
Rekstur	4
Fundir og ráðstefnur	5
Stjórnsýsla	6
Útgefin starfsleyfi árið 2022	6
Kvartanir	6
Eftirlit með starfsleyfisskyldri starfsemi	7
Beiting þvingunarúrræða	7
Umsagnir um skipulagsmál	8
EFTIRLIT	8
Samþykktir sveitarfélaga	8
Tóbaksvarnir	8
Matvæli	9
Vöktun neysluvatns	9
Hollustuhættir	10
Sundstaðir – sýnataka úr baðvatni	10
Eftirlit með húsnæði	11
Umhverfiseftirlit	11
Fráveita í þéttbýli	11
Fráveita í dreifbýli	12
Sýnataka á Langasandi	13
Hvalreki	13
Loftgæði	13
Bruni á gámasvæði á Akranesi	13
FJÁRMÁL	14

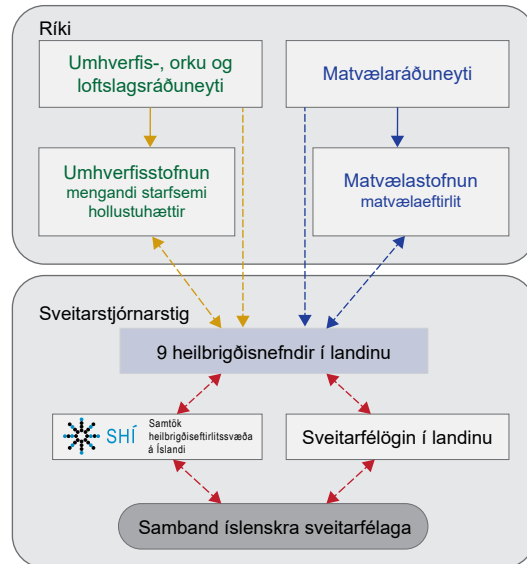
STJÓRNSKIPAN OG HLUTVERK HEILBRIGÐISEFTIRLITS

Í landinu eru níu heilbrigðiseftirlitssvæði sem sjá um að framfylgja ákvæðum laga nr. 7/1998 um hollustuhætti og mengunarvarnir, laga nr. 93/1995 um matvæli, laga nr. 85/2007 um veitingastaði, gististaði og skemmtanahald og laga nr. 6/2002 um tóbaksvarnir. Einnig ákvæðum reglugerða sem settar eru með stoð í þessum lögum, heilbrigðissamþykktum og sérstökum lögum og reglum sem heilbrigðisnefndum er eða kann að vera falið að annast framkvæmd á. Heilbrigðiseftirlit sveitarfélaga er staðbundið stjórnvald sem heyrir undir heilbrigðisnefnd á hverjum stað. Heilbrigðisnefndir byggja ákvarðanir sínar á framangreindri löggjöf og eru ákvarðanir þeirra fullnaðarákvarðanir í stjórnsýslunni.

Fyrirkomulag stjórnsýslu heilbrigðiseftirlitsins, stofnana og ráðuneyta má sjá á Mynd 1. Matvælastofnun hefur yfirumsjón með matvælaeftirliti og heyrir málaflokkurinn undir atvinnuvega- og nýsköpunaráðuneyti. Til viðbótar má nefna að Eftirlitsstofnun Evrópu EFTA hefur ytra eftirlit með MAST og heilbrigðiseftirliti sveitarfélaga. Umhverfisstofnun hefur yfirumsjón með málum sem tengjast hollustuháttum, mengunarvörnum og vöktun og heyra þeir málaflokkar undir umhverfis- og orku- og loftslagsráðuneyti. Formenn og framkvæmdastjórar heilbrigðiseftirlitssvæða sitja í Samtökum heilbrigðiseftirlitssvæða á Íslandi (SHÍ) sem fjalla m.a. um samræmingu og stefnumótun málaflokksins.

Heilbrigðiseftirlit Vesturlands var stofnað árið 1999 af sveitarfélögum á Vesturlandi. Árið 2022 er því 23. starfsár stofnunarinnar. Hlutverk heilbrigðiseftirlits er að vinna í almannabágu með því að framfylgja þeim lögum og reglugerðum sem heyra undir stofnunina m.a. með því að tryggja:

- Heilnæmi matvæla, með vöktun við framleiðslu, dreifingu og flutningi, merkingu og sölu matvæla.
- Viðhalda reglubundnu eftirliti með mengandi starfsemi; s.s. með kröfu um bættar mengunarvarnir þar sem við á.
- Eftirlit með öryggi og hollustuháttum þar sem almenningur sækir þjónustu.
- Aðstoðu og sóttvarnir þar sem unnið er að persónulegri þjónustu, s.s. á tannlæknastofum, snyrtistofum og þess háttar starfsemi.
- Skoðun á íbúðarhúsnæði m.t.t. hvort það er heilsusamlegt.
- Tryggja að leikvellir og leikvallatæki uppfylli staðla og kennsluhúsnæði sé öruggt og heilsusamlegt.
- Fræðslu á sviði heilbrigðiseftirlits. Unnið er í samvinnu við stjórnvöld og íbúa að því að uppfylla markmið laga og reglugerða.
- Vöktun neysluvatns, yfirborðsvatns í ám og vötnum og strandlengjunnar, s.s. vegna fráveitu.

1. mynd. Fyrirkomulag stjórnsýslu heilbrigðiseftirlits, stofnana og ráðuneyta. Punktalína táknar samvinnu stofnana.

Heilbrigðiseftirlit Vesturlands heldur úti vefsetrinu www.hev.is, þar sem veittar eru upplýsingar um starfsemi eftirlitsins.

Heilbrigðisnefnd Vesturlands

Heilbrigðisnefnd Vesturlands hélt sjö formlega fundi árið 2022, auk þess var haldinn aðalfundur í mars og auka aðalfundur í júní. Fundargerðir eru birtar jafnóðum á [vef eftirlitsins](#). Yfirlit yfir aðal- og varamenn í Heilbrigðisnefnd Vesturlands sem tóku sæti eftir kosningar 2022 er í 1. töflu. Á aðalfundi var Kristinn Hallur Sveinsson kosinn formaður og Auður Kjartansdóttir varaformaður.

1. tafla. Aðal- og varamenn í Heilbrigðisnefnd Vesturlands.

Aðalmaður	Sveitarfélag/staða	Varamaður	Sveitarfélag
Kristinn Hallur Sveinsson	Akranes	Pórunn Kjartansdóttir	Akranes
Auður Kjartansdóttir	Snæfellsbæ	Eiríkur Rúnarsson	Snæfellsbæ
Birkir Snær Guðlaussón	Hvalfjarðarsveit	Inga María Sigurðardóttir	Hvalfjarðarsveit
Sigrún Ólafsdóttir	Borgarbyggð	Guðrún Kristjánsdóttir	Borgarbyggð
Sigurhanna Ágústa Einarsdóttir	Grundarfjörður	Bjarni Sigurbjörnsson	Grundarfjörður
Trausti Gylfason	Fulltrúi atvinnulífs	Sigríður Margrét Guðmundsdóttir	
Skúli Hreinn Guðbjörnsson	Fulltrúi náttúruverndarnefnda á Vesturlandi	Garðar Freyr Vilhjálmsson	

STARFSEMI

Rekstur

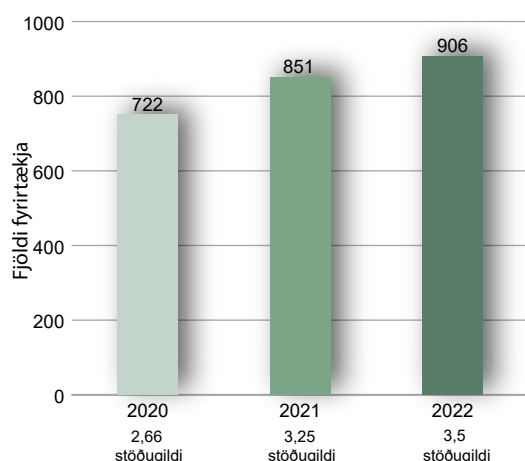
Starfsmenn heilbrigðiseftirlitsins sjá um daglegan rekstur heilbrigðiseftirlitsins og vinna þeir í umboði heilbrigðisnefndar samkvæmt lögum nr. 7/1998 um hollustuhætti og mengunarvarnir, þ.m.t. að sinna reglubundnu eftirliti og að beita þvingunarúrræðum þegar við á. Hjá heilbrigðiseftirlitinu starfa fjórir heilbrigðisfulltrúar: Árni Gunnarsson, Berglind Ósk Þóroldsdóttir sem hóf störf í júní, Ása Hólmarsdóttir, heilbrigðisfulltrúi og Þorsteinn Narfason, framkvæmdastjóri. Stöðugildi árið 2022 voru 3,5 en voru 3,3 árið áður.

2. mynd. Starfsfólk heilbrigðiseftirlits árið 2022, frá vinstri Berglind, Ása, Þorsteinn og Árni.

Gjöld voru innheimt af fyrirtækjum samkvæmt gjaldskrá nr. 1680/2021 fyrir heilbrigðis-, mengunarvarna- og matvælaeftirlit á starfssvæði Heilbrigðiseftirlits Vesturlands. Eftirlit fór fram í samræmi við eftirlitsáætlun en tíðni eftirlits er breytileg milli fyrirtækja eftir áhættuflokkun. Að auki eru farnar eftirlitsferðir vegna sýnatöku, vegna eftirfylgni krafna sem settar hafa verið fram, vegna kvartana og til skoðunar umgengni á lóðum og skoðunar á íbúðarhúsnæði sem íbúar telja ekki heilsusamlegt.

Alls eru 906 starfsleyfis skyld fyrirtæki á skrá hjá Heilbrigðiseftirliti Vesturlands sem er aukning um 55 fyrirtæki frá fyrra ári. Á bak við hvert fyrirtæki getur verið margþætt starfsemi sem hver um sig telst sem eftirlitsskyldur staður. Sé horft til þess eru 1150 eftirlitsskyldir staðir á skrá á Vesturlandi. Um þriðjungur fyrirtækjanna er með starfsleyfi sem gefin eru út vegna mengunarvarna, um þriðjungur vegna hollustuhátta og um þriðjungur vegna matvælamála. Heilbrigðiseftirlitið hefur einnig eftirlit með fyrirtækjum sem ekki eru starfsleyfis skyld, t.d. vegna laga um tóbaksvarnir, og einnig með tímabundinni starfsemi, s.s. niðurrifi húsa.

3. mynd. Fjöldi eftirlitsferða og stöðugilda árin 2020–2022. Að jafnaði var 219 eftirlitsskyldur aðili á hvert stöðugildi hjá heilbrigðisnefndum við heilbrigðisnefndum við heilbrigðiseftirlit 2021. Á Vesturlandi var þetta hlutfall 262 árið 2021 og 252 fyrirtæki árið 2022.

Heilbrigðiseftirlitið hefur þjónustusamning við ICT InfoCom Tec Iceland ehf. um rekstur eftirlitsgagnagrunns. Grunnurinn heldur utan um alla eftirlitsskylda starfsemi, eftirlitsskýrslur, kvartanir og önnur samskipti. Þá minnir forritið sjálfkrafa á ef starfsleyfi eru að renna út eða ef frestir til úrbóta eru úrunnir, sem sparar mikinn tíma fyrir eftirlitsaðila. Mikil ánægja er með gagnagrunninn sem er hagkvæmur og sveigjanlegur.

Ákveðið var að leigja rafmagnsbíl í stað bensínbils í ársbyrjun en í árslok var ákveðið að kaupa bílinn í stað þess að leigja hann. Til viðbótar var embættið með einn bíl í langtímaleigu.

Um rekstur Heilbrigðiseftirlits Vesturlands gildir samþykkt um Heilbrigðiseftirlit Vesturlands sem var staðfest á aðalfundi 2021.

Fundir og ráðstefnur

Framkvæmdastjórn heilbrigðiseftirlitsvæða héldu reglulega símafundi með forstjóra Matvælastofnunar og forstjóra Umhverfisstofnunar. Einnig voru reglubundnir fundir í þemahópum þessara stofnanna á árinu, þ.e. hópi um matvælaeftirlit, hollustuháttaeftirlit og umhverfisgæði.

Í stað þess að halda hefðbundinn haustfund með heilbrigðiseftirlitssvæðum var blásið til tveggja daga ráðstefnu á Akureyri í apríl sem tókst mjög vel.

Heilbrigðiseftirlit Vesturlands var gestgjafi vorfundar Samtaka heilbrigðiseftirlitssvæða á Íslandi (SHÍ) með stofnunum og ráðuneytum sem er samráðsvettvangur þessara aðila. Fundurinn var haldinn að Varmalandi í maí.

Stjórnsýsla

Útgefin starfsleyfi árið 2022

Alls voru 117 starfsleyfi gefin út á árinu 2022. Í 2. töflu má sjá yfirlit yfir starfsleyfisútgáfu árána 2018–2022. Þetta eru færri starfsleyfi en undanfarin ár sem skýrist líklega af veirufaraldrinum en búast má einnig við að starfsleyfisútgáfa dragist saman þar sem gefin eru út ótímabundin starfsleyfi á matvælasviði eftir breytingu á matvælalögum og svo hefur hluti rekstrar færst í skráningu sbr. umfjöllun hér að neðan.

2. tafla. Útgefin starfsleyfi fyrir árin 2018–2022

Flokkur	2018	2019	2020	2021	2022
Matvælasvið	20	17	61	88	38
Hollustuháttasvið	107	114	64	46	47
Mengunarvarnir	39	22	41	46	32
Alls	166	153	166	180	117

Í nóvember tók í gildi ný [reglugerð nr. 830/2022 um skráningarskyldan atvinnurekstur](#) sem felur í sér breytingu fyrir tiltekinn hóp fyrirtækja sem eiga, í stað þess að sækja um starfsleyfi, að skrá sig á miðlægum vef sem tengist island.is. Reglugerðin er gefin út í nafni einföldunar eftirlits, en hefur leitt til þess að gera hlutina margfalt tímafrekari og flóknari fyrir rekstraraðila og eftirlitsaðila þó segja megi að hugmyndin um rafræna stjórnsýslu sé vissulega góð. Helstu gallar við reglugerðina eru að eftir að fyrirtæki skrá starfsemi sína hefur eftirlitsaðili örstuttan tíma til að bregðast við og staðfesta skráningu eða hafna. Útgefin vottorð eru gölluð en eftirlitsaðili hefur ekkert um þau að segja þar sem útgáfan liggur hjá Umhverfisstofnun og því koma tvö stjórnvöld nú að einföldu leyfisveitingaferli. Eftirlitið kemur eftir á og mögulegar kröfur koma því í bakið á rekstraraðilum. Kostnaðurinn er sá sami en þó er mun tímafrekara fyrir eftirlitsaðila að afgreiða skráningu þar sem handfæra þarf allar upplýsingar milli kerfa, þrátt fyrir fögur loforð um að það eigi að gerast sjálfkrafa. Margs konar hnökrar hafa verið á innleiðingu reglugerðarinnar og tækni sem átti að flytja skjöl inn í eftirlitskerfi viðkomandi eftirlitsaðila ekki látið komið fram. Fyrirtækjaflokkar með umfangsmikla starfsemi og háa áhættu, s.s. vegna mengunar, eru sett í skráningu þegar eðlilegra væri að þau fengju það aðhald sem fylgir útgáfu starfsleyfis, þar má til dæmis nefna fiskvinnslur og steypustöðvar.

Á árinu 2022 var unnið að útgáfu starfsleyfa fyrir opin leiksvæði, en þó nokkuð er enn í land að ljúka þeirri vinnu. Ný reglugerð um öryggi leikvallatækja tók gildi þar sem m.a. eftirlit með ærslabelgjum og sundlaugarrennibrautum færir undir eftirlit heilbrigðiseftirlits.

Kvartanir

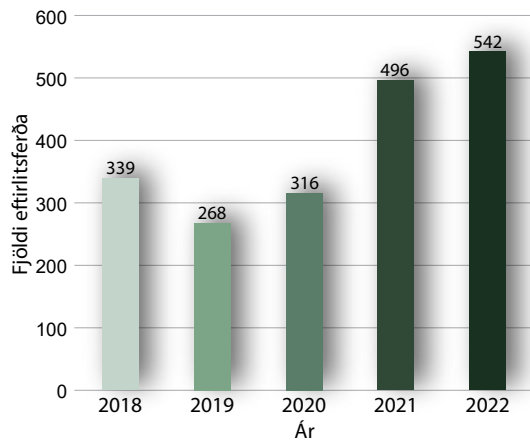
Heilbrigðiseftirliti Vesturlands bárust alls 66 kvartanir árið 2022. Algengast var að kvartað væri yfir; umgengi (12), úrgangsmálum (7), raka/myglu í húsnæði (7), loftmengun (6) og hollustuháttum (5). Þá bárust einnig kvartanir um hávaða, slysavarnir, neysluvatn, mengun yfirborðsvatns, meðhöndlun matvæla og aðskotahlutum í matvælum.

Eftirlit með starfsleyfisskyldri starfsemi

Farnar voru 542 eftirlitsferðir á árinu 2022. Í einni eftirlitsferð þarf að sinna margþættu eftirliti hjá samsettri starfsemi. Sem dæmi þá þarf að taka út húsnæði, mótuneyti og leikvallatæki í eftirliti með leikskóla en þetta telur eina eftirlitsferð.

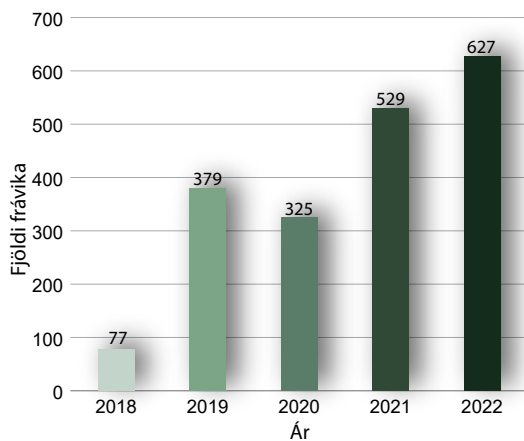

4. mynd. Fjöldi eftirlitsferða árin 2018–2022.

Beiting þvingunarúrræða

Í eftirlitsferðum ársins 2022 voru skilgreind 627 frávík þar sem fyrirtækjum var gefinn frestur til úrbóta. Á 5. mynd má sjá fjölda slíkra frávíka eftir árum 2018–2022. Fjöldi frávíka árið 2018 skýrist af því að þá er verið að taka gagnagrunn eftirlitsins í notkun og því ekki marktækur fjöldi skráninga það ár.

Heilbrigðisnefnd getur beitt tilteknum þvingunarúrræðum til þess að knýja á um framkvæmd í samræmi við lög um matvæli og lög um hollustuhætti og mengunarvarnir. Þeim aðilum sem ekki sætta sig við kröfur heilbrigðiseftirlits er heimilt að vísa málum til úrskurðarnefndar um umhverfis- og auðlindamál. Engin mál rötudu þó til úrskurðarnefndarinnar á árinu. Heilbrigðisnefnd fjallaði ítrekað á fundum sínum á árinu um starfsmannabústaði Steypustöðvarinnar í Borgarnesi og var fyrirtækinu á endanum tilkynnt um lokun, sem leiddi til þess að fólkinu var komið fyrir á öðrum stað.

5. mynd. Fjöldi frávíka eftir árum 2018–2022.

Umsagnir um rekstrarleyfi sýslumanns og tímabundin áfengisveitingaleyfi

Heilbrigðiseftirlitið er umsagnaraðili um rekstrarleyfi og tímabundin áfengisveitingaleyfi, sem gefin eru út af sýslumanninum á Vesturlandi (3. tafla). Svo virðist sem ekki sé enn komið jafnvægi á þjóðfélagið eftir covid faraldurinn ef horft er á fjölda umsagna um nýja gististaði.

3. tafla. Umsagnir um rekstrarleyfi sýslumanns 2017–2022.

Umsagnir um rekstrarleyfi:	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Veitingastaðir	22	32	27	11	11	11
Gististaðir	71	44	46	34	30	16
Tímabundinn áfengis- og tækifærisleyfi	49	38	42	22	8	30
Alls	142	114	115	67	49	57

Umsagnir um skipulagsmál

Gefnar voru 34 skriflegar umsagnir til sveitarfélaga og annarra yfirvalda vegna skipulags- og byggingamála og starfsleyfa. Það virðist skorta leiðbeiningar til hönnuða um hvað þurfi að koma fram á skipulagsuppráttum er varðar hollustuhætti og mengunarvarnir því oft er verið að gera athugasemdir við sömu atriðin ár eftir ár en það er ekki algilt þó.

EFTIRLIT

Samþykktir sveitarfélaga

Heilbrigðiseftirlitið fer með eftirlit samkvæmt samþykktum sveitarfélaga sem eru sett með stoð í lögum nr. 7/1998 um hollustuhætti og mengunarvarnir. Þetta eru m.a. samþykktir um bann eða takmörkun gæludýrahalds og húsdýrahalds auk samþykktu um meðferð úrgangs og skólps. Heilbrigðisnefnd semur drög að nýjum samþykktum og breytingum á þeim og leggur fyrir viðkomandi sveitarstjórn sem leggur fyrir ráðherra til samþykktar. Í Borgarbyggð og Hvalfjarðarsveit voru settar nýjar samþykktir um meðhöndlun úrgangs og í Akraneskaupstað í samþykkt um hæsnahald. Heilbrigðiseftirlitinu er heimilt að innheimta gjald af sveitarfélögunum fyrir veitta þjónustu vegna eftirlits með framkvæmd samþykktu sveitarfélaga eftir gildandi gjaldskrá. Yfirlit yfir gildandi samþykktir er aðgengilegt á vefsvæðum sveitarfélaganna.

Tóbaksvarnir

Tóbakssala fer yfirleitt fram í söluturnum og matvælaeverslunum. 31 sölustaðir voru með leyfi til tóbakssölu í árslok, en tíu ný tóbakssöluleyfi voru gefin út árið 2022. Sölustöðum tóbaks hefur fækkað nokkuð frá setningu laga nr. 6/2002 um tóbaksvarnir. Heilbrigðiseftirlitið hefur ekki markaðseftirlit með sölu nikótínvara (nikótínþúðar), rafrettna og rafrettuvökva, heldur heyrir það undir Húsnæðis- og mannvirkjastofnun. Eftirlit með nikótínlyfjum heyrir undir Lyfjastofnun.

4. tafla. Tóbakssöluleyfi og veittar undanþágur árin 2018–2022.

Tóbakssöluleyfi	2018	2019	2020	2021	2022
Fjöldi útgefinna tóbakssöluleyfa	7	11	4	9	10
Fjöldi veittra undanþága vegna sölu tóbaks yngri en 18 ára.	9	8	6	5	0

Matvæli

Um matvælaeftirlit gilda lög nr. 93/1995 um matvæli, með síðari breytingum, og reglugerðir settar samkvæmt þeim. Lagabálkurinn um matvæli er upprunninn í Evrópulöggjöf sem hefur svo verið innleidd í íslenska löggjöf á grundvelli samningsins um hið Evrópska efnahagssvæði. Tilgangur laganna er að tryggja sem kostur er gæði, öryggi og hollustu matvæla og að merkingar og aðrar upplýsingar um þau séu réttar og fullnægjandi. Matvælafrirtæki er skilgreint hvert það frirtæki eða einstaklingur sem rekur starfsemi í tengslum við framleiðslu, vinnslu eða dreifingu matvæla á einhverju stigi, hvort sem það starfar í ágóðaskyni eða ekki. Bæði á það við um einkarekin og opinber frirtæki. Neysluvatn telst vera matvæli í skilningi laganna og er fjallað um eftirlit með gæðum neysluvatns hér á eftir.

Vöktun neysluvatns

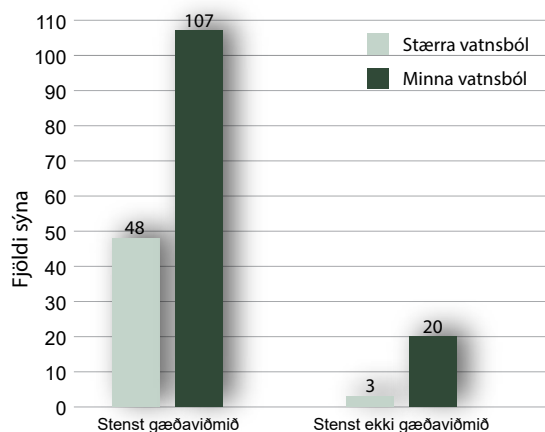
Eftirlit með vatnsveitum fer fram með sýnatöku á neysluvatni auk þess sem vatnsverndarsvæði og mannvirki eru skoðuð þegar tók eru á. Í 5. töflu eru niðurstöður rannsókna á gæðum neysluvatns árið 2022 teknar saman. Tekin voru samtals 178 sýni úr vatnsveitum, þar af 51 í stærri vatnsveitum og 127 í minni vatnsveitum. Í stærri vatnsveitum stóðust 94% sýnanna en 6% féllu. Í minni vatnsveitum stóðust 84% sýnanna en 16% féllu (6. mynd). Þó svo að neysluvatns standist gæðakröfur er ekki endilega víst að vatnsbólíð sé gott, þar sem sýnataka sýnir ástandið þegar sýnið er tekið. Ef vatnsbólíð er lélegt er líklegt gæðin myndu falla við slíkar aðstæður. Ástand lítilla vatnsveitna þarfnast nánari skoðunar þar sem of hátt hlutfall er með gallað vatn.

5. tafla. Fjöldi sýna úr neysluvatni árin 2017–2022.

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Fjöldi sýna úr neysluvatni	131	112	115	68	159	178

Árleg heildarúttekt á neysluvatni fór fram í 14 vatnsveitum þéttbýlanna; Akranesi, Borgarbyggð, Dalabyggð, Stykkishólmi, Grundarfirði, Snæfellsbæ og Hvalfjarðarsveit. Í heildarúttekt er skimað fyrir hinum ýmsu efnum sem getið er í viðauka reglugerðar um neysluvatn þar sem sett eru hámarksgildi fyrir þau. Rannsókn sýnanna fer fram á rannsóknarstofu í Svíþjóð. Niðurstöður gáfu ekki tilefni til athugasemda.

Árið 2022 var áfram unnið með áhættumatskerfi fyrir vatnsveitur. Verkefnið var upphaflega þróað í samvinnu við nokkur heilbrigðiseftirlitssvæði og Vatnaverkefni Háskóla Íslands og er búið að setja upp áhættumatspurningar fyrir lindarbrunna, borholur og grafna brunna. Algengustu áhættuþættir sem komið hafa í ljós í litlum vatnsbólum er að þau eru ekki aðgengileg (t.d. niður grafín), yfirfallsrör vantar á vatnstökubrunn, dýraskítur fannst í næsta nágrenni við vatnsból og að meindýr gátu mögulega komist í vatnsból. Það síðastnefnda átti til dæmis við ef músanet vantaði á útloftun. Ef brunnar sitja of neðarlega í landinu geta einnig við vissar aðstæður verið hætta á að ofanvatn komist í brunninn, t.d. í leysingum. Einnig er algengt að vatnsból séu ógirt, en gerð er krafa um í neysluvatnsreglugerð að brunnsvæði sé afgirt með að lágmarki girðingu með 5 m radíus frá brunni. Stefnt er að því að áhættumeta öll vatnsból á svæðinu og fá þannig upplýsingar hönnun og byggingu þeirra.

6. mynd. Samanburður á gæðum vatns eftir stærð vatnsveitna vegna sýna tekin 2022.

Hollustuhættir

Sundstaðir – sýnataka úr baðvatni

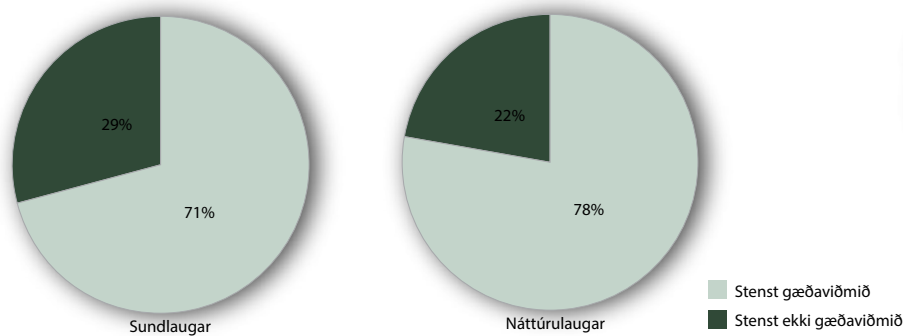
Tekin voru 40 sýni úr baðvatni árið 2022. Um að ræða sundlaugarvatn þar sem gilda strangar kröfur um sótthreinsun baðvatnsins og svo baðstaði í náttúrunni þar sem leyflegur gerlafjöldi er aðeins frjáslegri. Í sundlaugum stóðust 59% sýna gæðakröfur reglugerðar um sund og baðstaði en 41% féllu. Rekstraraðilar fengu upplýsingar um niðurstöður þegar þær lágu fyrir og í þeim tilvikum sem sýni féll, var þeim gert að bregðast við með viðeigandi ráðstöfunum, sem felur í sér bættu hreinsun á sundlaugarvatninu. Niðurstöðurnar sýna að full ástæða er að taka sýni úr baðvatni samhliða reglubundnu eftirliti.

Baðvatn í náttúrulegum er ómeðhöndlað og yfirleitt ekki vaktað nema um hefðbundinn rekstur sé að ræða á staðnum. Gæði baðvatns geta verið mismunandi á þessum stöðum allt eftir umgengni, álagi og áhrifum náttúrulegra þátta á laugarnar. Tekin voru átta sýni í náttúrulegum baðstöðum, 71% sýnanna stóðust gæðakröfur í reglugerð um baðstaði í náttúrunni en 29% sýnanna féllu (7. mynd). Skimað var fyrir *Pseudomonas aeruginosa* sem fannst í einu sýnanna. Bakterían getur við sérstakar aðstæður verið skæð í heitum laugum og getur valdið eyrnasýkingum, sárasýkingum og þvaggfærasýkingum.

Til frekari fróðleiks er bent á handbók Umhverfisstofnunar um sund og baðstaði en þetta leiðbeiningarit er nauðsynlegt fyrir þá sem starfa við sund- og baðstaði.

Heilbrigðiseftirlitinu barst tilkynning um tvö brunaslys í Hreppslaug þar sem börn brenndust við innspýtingu á heitu vatni. Ráðstafanir voru gerðar til að atburður sem þessi gæti ekki endurtekið sig.

Heilbrigðiseftirlitinu barst tilkynning um slys þar sem barn missti framan af fingri þegar honum var stungið í gat á innkeyrsluhliði á sama tíma og því var snúið. Voru sveitarfélög beðin að yfirfara sín innkeyrsluhlið í kjölfarið og er minnt á það hér.

7. mynd. Niðurstöður rannsókna á sundlaugarvatni og náttúrulegum vegna sýna tekin 2022.

8. mynd. Hreppslaug, sem er í flokki náttúrulega, er til hægri á myndinni og Andakílsárvirkjun stendur við Andakílsá.

Eftirlit með húsnæði

Almenningur hefur rétt til að kalla heilbrigðiseftirlitið til ef grunur er um að leiguhúsnæði og annað íbúðarhúsnæði sé heilsuspillandi og á hverju ári er farið í nokkrar slíkar heimsóknir. Helstu ástæður fyrir raka og myglu í húsum geta verið af ýmsum toga. Oftast er um að kenna lélegri loftræstingu þar sem loftun er gölluð, gluggar eru of litlir eða ekki opnaðir, ofnar bílaðir, loftræstikerfi er ekki til staðar eða bílað eða húsnæðið er ekki samþykkt til búsetu, t.d. með gluggalausum rýmum. Heilbrigðiseftirlitið er ágætlega tækjum búið til að taka að sér slíka úttekt. Á vef Umhverfisstofnunar er að finna leiðbeiningar um raka og myglu og einnig leiðbeiningar um veggjalús.

Umhverfiseftirlit

Löggjöf á sviði umhverfismála á uppruna sinn í Evrópulöggjöf sem hefur verið innleidd í íslenska löggjöf það á þó ekki við um náttúruverndarmál þar sem séríslensk löggjöf gildir. Þannig hefur t.d. vatnatilskipun Evrópubandalagsins verið innleidd á Íslandi í lögum um stjórn vatnamála. Evróputilskipun um fráveitumál eru í endurskoðun og er útlit fyrir að kröfur verði hertar um hreinsun fráveituvatns í sveitarfélögum, þessar reglur munu taka gildi á Íslandi þegar fram líða stundir.

Fráveita í þéttbýli

Á Akranesi og í Borgarnesi sjá Veitur um rekstur fráveitukerfis fyrir þéttbýlið. Í hreinsivirki á sér stað grófhreinsun og fituskiljun á skólpi áður en því er dælt út í sjó. á þessum stöðum eru eigið eftirlit með hreinsun og eins er eftirlit í viðtaka. Í miklum rigningarveðrum og þegar viðhald á kerfinu á sér stað er skólpi veitt um yfirfall í viðtaka, án þess að hreinsun eigi sér stað. Meðhöndlun á skólpi fellur undir reglugerð um fráveitur og skólpi nr. 798/1999 en þessi reglugerð er búin að vera um langt skeið endurskoðun hjá umhverfis- og auðlindaráðuneyti.

Heilbrigðiseftirlitið skilar reglulega inn upplýsingum um ástand fráveitu og magn fráveituvatns til Umhverfisstofnunar, sem tekur saman skýrslu annað hvert ár. Skýrsla kom út á árinu með upplýsingum fyrir árið 2021. Í skýrslunni er fjallað um ástand fráveitumála þar sem eru 2000 persónueiningar eða meira magn af skólpi. Á Vesturlandi fellur Ólafsvík og Stykkishólmur í þennan stærðarflokk en þar er engin hreinsun á skólpi, sem er ekki í samræmi við framangreinda reglugerð og skólpi. Heilbrigðisnefnd er með málið til skoðunar.

Fráveita í dreifbýli

Lífrænar hreinsistöðvar eru reknar af Veitum að Varmalandi, í Reykholti, á Bifröst og á Hvanneyri. Að öðru leyti er fráveita flestra húsa í dreifbýli á Vesturlandi tengd við rotþró og siturlagnir. Meðhöndlun skólps með þeim hætti telst vera tveggja þrepa hreinsun, þegar hvoru tveggja er til staðar, þ.e. rotþró og siturlögn. Ákveðin felling á föstum efnum og aðskilnaður fitu á sér stað í rotþró en siturlögnin sér um niðurbrot baktería. Til að búnaðurinn virki rétt er mikilvægt að tæma hann reglulega annað til þriðja hvert ár. Sveitarfélög hafa samning við tæmingaraðila sem sjá um þessi mál.

Það hefur færst í aukana að aðilar velji að setja lífrænar hreinsistöðvar í stað rotþróa og siturlagna og er slíkur búnaður mun hæfari til að brjóta niður lífræn næringarefni. Eftir sem áður virðist fráveituvatn frá slíkum hreinsistöðvum innihalda bakteríumengað vatn samkvæmt mælingum heilbrigðiseftirlits og því er full þörf á að leggja siturlagnir við þær en í þeim fer bakteríuniðurbrot fram. Oftar en ekki er búnaðurinn auglýstur að það þurfi ekki neinar siturlagnir. Það er mikilvægt að þeir aðilar sem láta setja niður lífrænar hreinsistöðvar hafi gott aðgengi að þjónustuaðilum enda er um tæknibúnað að ræða sem þarf að viðhalda og sinna svo hann virki rétt.

Reglubundið mengunarvarnaeftirlit er með fyrirtækjum sem eru starfsleyfis skyld samkvæmt reglugerð nr. 550/2018 um losun frá atvinnurekstri og mengunarvarnaeftirlit. Í reglugerðinni er krafa um að nýjar starfsleyfisumsóknir séu auglýstar á vef heilbrigðiseftirlits í fjórar vikur og á sama stað á auk þess að auglýsa útgefin starfsleyfi fyrirtækja. Þegar starfsleyfisútgáfu lýkur er útbúin greinargerð þar sem málsmeðferð kemur fram. Hluti fyrirtækja fellur nú undir skráningu samkvæmt reglugerð nr. 830/2022 um skráningarskyldan atvinnurekstur samkvæmt lögum um hollustuhætti og mengunarvarnir og þá ekki þörf á auglýsingu. Það er óþarfa flækjustig í löggjöfinni að það þurfi að auglýsa starfsemi fyrir hefðbundinn atvinnurekstur þegar búið er að genndarkynna skipulag þar sem gert er ráð fyrir umræddri starfsemi en þetta er lögum samkvæmt og kostar bæði fyrirhöfn og peninga.

Tekið var í notkun nýtt verklag er varðar álímingar á númerslausa bíla og er það að finna á vef eftirlitsins. Þetta felur í sér að notaðir eru tvenns konar límíðar sem eru límdir á viðkomandi hlut eftir því hvort hann er á bæjarlandi eða einkalandi. Hlutur sem er á bæjarlandi fær rauðan miða og gefinn er frestur til úrbóta en á einkalandi er límdur appelsínugulur miði og viðkomandi eigandi er jafnframt upplýstur um að heilbrigðiseftirlitið hyggist taka málið til meðferðar og gefinn frestur til að andmæla. Ef niðurstaðan er að taka málið til meðferðar er límdur rauður miði og gefinn frestur til að fjarlægja hlutinn. Eftir þann tíma er haft sambandi við flutningafyrirtæki og hluturinn fjarlægður á kostnað eiganda. Þar sem embættið hefur verið undirmannað um nokkuð langan tíma hefur ekki verið unnt að fara í þessi mál að þeim krafti sem væri æskilegt en það horfir vonandi til bóta. Til upplýsinga er bent á að hjá sumum eftirlitssvæðum er starfandi sérstakur starfsmaður sem sér eingöngu um eftirlit með hreinsun lóða og væri hægt að koma slíku í kring ef áhugi er á hjá sveitarfélögum að kosta slíka starfskraft þar sem heilbrigðiseftirlitið hefur allar þær heimildir sem þarf til að ganga í þessi mál.

Gerðar voru mælingar á hávaða í kjölfar kvartana um hávaða frá loðnumjölverksmiðju og eins vegna skemmtistaðar og leystust þessi mál í góðri samvinnu við eigendur.

Kvörtun barst um að fiskiúrgangi væri ekið í fjöru á Ólafsvík með tilheyrandi sóðaskap frá tilteknu fyrirtæki og kom fram að þetta hefði verið gert árum saman. Farið var á staðinn og staðfest að talsvert magn af fiskiúrgangi var í fjörunni. Haft var samband við fyrirtækið sem bar af sér sakir en eins var lögregla upplýst um málið og beðin að hafa augun hjá sér þar sem um ólöglegt hátterni er að ræða.

Sýnataka á Langasandi

Heilbrigðiseftirlitið sá um sýnatökur á sjósýnum á Langasandi á Akranesi fyrir Akraneskaupstað samkvæmt samningi. Sýnin voru tekin yfir tímabilið maí til október eins og síðastliðin 10 ár. Niðurstöður rannsóknna sýna litla saurgerlamengun og stenst Langisandur kröfur sem gerðar eru til umhverfsvottunar Bláfánans.

Hvalreki

Árið 2022 bárust tvisvar sinnum tilkynningar frá lögreglu/Umhverfisstofnun um hvalreka. Samkvæmt verklagsreglum frá árinu 2005 um aðkomu opinberra aðila þegar hvali rekur á land, þá er aðkoma heilbrigðiseftirlits sveitarfélaga fyrst og fremst að tryggja að umhverfi mengist ekki og leggja til aðgerðir ef þörf er á.

Loftgæði

Mælingar á loftgæðum eru gagnlegar til að safna upplýsingum um stöðu málaflokksins og mikilvægar til ábyrgðar ákvarðanatöku og skipulags og til að kanna losun frá fyrirtækjum. Heilbrigðiseftirlitið mælir ekki sjálft loftgæði en nokkrar mælistöðvar eru á starfssvæðinu í tengslum við rekstur stóriðju á Grundartanga. Um niðurstöður þeirra mælinga er vísað í umhverfisskýrslur stóriðjunnar sem gefnar eru út árlega. Heilbrigðiseftirlitið hvetur sveitarfélög til að láta mæla loftgæði og láta birta niðurstöður á vefnum www.loftgaedi.is.

Bruni á gámasvæði á Akranesi

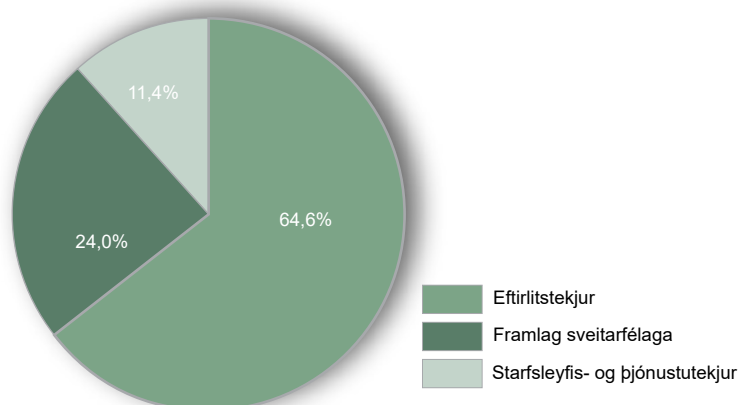
Þann 28. október 2022 var tilkynnt um bruna á móttökusvæði Terra að Höfðaseli 16. Þar hafði kviknað í bílhræjum sem verið var að rífa, andstætt verklagi. Svæðið var skoðað í kjölfarið og ýmsar athugasemdir gerðar, m.a. að of mikið af brotamáli hafði safnast á svæðið miðað við ákvæði í starfsleyfi. Ekkert leyfi er í gildi fyrir niðurrifi á bílum á svæðinu og aðstaðan ófullnægjandi með tilliti til þess. Þá kom fram að drenlagnir virka ekki og þarf því að koma fráveitumálum í ásættanlegt horf. Um áramót höfðu engar úrbætur farið fram á lóðinni og var enn verið að safna bílum í trássi við starfsleyfi, en lóðin er í eigu Akraneskaupstaðar.

FJÁRMÁL

Endurskoðaður ársreikningur Heilbrigðiseftirlits Vesturlands fyrir árið 2022 var lagður fram á aðalfundi í mars 2022.

6. tafla. Rekstur Heilbrigðiseftirlits Vesturlands árið 2022. Prósentutölur sýna hlutfall af heildartekjum (kr. 83.160.876).

	Eftirlitstekjur	Mótframlag	Hlutfall (%)	Starfsleyfis- og þjónustutekjur	Samtals
Fjárhagsáætlun 2022	53.684.888	20.000.001		9.475.987	83.160.876
Niðurstaða 2022					
Akraneskaupstaður		9.086623	45,43		
Borgarbyggð		4.419.564	22,10		
Dalabyggð		730.701	3,65		
Eyja- og Miklaholtshreppur		141.426	0,71		
Grundarfjarðarbær		1.001,768	5,01		
Helgafellsveit		82.499	0,41		
Hvalfjarðarsveit		766.058	3,83		
Kjósarhreppur		294,638	1,47		
Skorradalshreppur		82.499	0,41		
Snæfellsbær		1.991.750	9,96		
Stykkishólmsbær		1.402.475	7,01		
Tekjur samtals	53.684.888	20.000.000	100	9.475.987	83.160.876
Hlutfallsleg skipting tekna	65%	24%		11%	100%
Raunkostnaður við rekstur					7.224.4990
Rekstarniðurstaða					11.844.969

9. mynd. Hlutfallsleg skipting reksturs Heilbrigðiseftirlits Vesturlands 2022.

Heilbrigðiseftirlit Vesturlands
Innrimel 3, 301 Akranes
Sími: 431-2750
Netfang: eftirlit@hev.is
www.hev.is